

Z A K O N

O POTVRĐIVANJU PROTOKOLA O EKSPLOZIVNIM OSTACIMA RATA UZ KONVENCIJU O ZABRANI ILI OGRANIČAVANJU UPOTREBE IZVESNIH VRSTA KLASIČNOG ORUŽJA ZA KOJA SE MOŽE SMATRATI DA IMAJU PREKOMERNE TRAUMATSKE EFEKTE ILI DA DELUJU BEZ RAZLIKE U POGLEDU CILJEVA (PROTOKOL V)

Član 1.

Potvrđuje se Protokol o eksplozivnim ostacima rata uz Konvenciju o zabrani ili ograničavanju upotrebe izvesnih vrsta klasičnog oružja za koja se može smatrati da imaju prekomerne traumatske efekte ili da deluju bez razlike u pogledu ciljeva (Protokol V), usvojen 28. novembra 2003. godine u Ženevi, u originalu na arapskom, kineskom, engleskom, francuskom, ruskom i španskom jeziku.

Član 2.

Tekst Protokola iz člana 1. ovog zakona, u originalu na engleskom jeziku i prevodu na srpski jezik, glasi:

PROTOCOL ON EXPLOSIVE REMNANTS OF WAR

The High Contracting Parties,

Recognising the serious post-conflict humanitarian problems caused by explosive remnants of war,

Conscious of the need to conclude a Protocol on post-conflict remedial measures of a generic nature in order to minimise the risks and effects of explosive remnants of war,

And willing to address generic preventive measures, through voluntary best practices specified in a Technical Annex for improving the reliability of munitions, and therefore minimising the occurrence of explosive remnants of war,

Have agreed as follows:

Article 1

General provision and scope of application

1. In conformity with the Charter of the United Nations and of the rules of the international law of armed conflict applicable to them, High Contracting Parties agree to comply with the obligations specified in this Protocol, both individually and in co-operation with other High Contracting Parties, to minimize the risks and effects of explosive remnants of war in post-conflict situations.
2. This Protocol shall apply to explosive remnants of war on the land territory including internal waters of High Contracting Parties.
3. This Protocol shall apply to situations resulting from conflicts referred to in Article 1, paragraphs 1 to 6, of the Convention, as amended on 21 December 2001.
4. Articles 3, 4, 5 and 8 of this Protocol apply to explosive remnants of war other than existing explosive remnants of war as defined in Article 2, paragraph 5 of this Protocol.

Article 2

Definitions

For the purpose of this Protocol,

1. Explosive ordnance means conventional munitions containing explosives, with the exception of mines, booby traps and other devices as defined in Protocol II of this Convention as amended on 3 May 1996.
2. Unexploded ordnance means explosive ordnance that has been primed, fused, armed, or otherwise prepared for use and used in an armed conflict. It may have been fired, dropped, launched or projected and should have exploded but failed to do so.
3. Abandoned explosive ordnance means explosive ordnance that has not been used during an armed conflict, that has been left behind or dumped by a party to an armed conflict, and which is no longer under control of the party that left it behind or

dumped it. Abandoned explosive ordnance may or may not have been primed, fused, armed or otherwise prepared for use.

4. Explosive remnants of war means unexploded ordnance and abandoned explosive ordnance.

5. Existing explosive remnants of war means unexploded ordnance and abandoned explosive ordnance that existed prior to the entry into force of this Protocol for the High Contracting Party on whose territory it exists.

Article 3

Clearance, removal or destruction of explosive remnants of war

1. Each High Contracting Party and party to an armed conflict shall bear the responsibilities set out in this Article with respect to all explosive remnants of war in territory under its control. In cases where a user of explosive ordnance which has become explosive remnants of war, does not exercise control of the territory, the user shall, after the cessation of active hostilities, provide where feasible, inter alia technical, financial, material or human resources assistance, bilaterally or through a mutually agreed third party, including inter alia through the United Nations system or other relevant organizations, to facilitate the marking and clearance, removal or destruction of such explosive remnants of war.

2. After the cessation of active hostilities and as soon as feasible, each High Contracting Party and party to an armed conflict shall mark and clear, remove or destroy explosive remnants of war in affected territories under its control. Areas affected by explosive remnants of war which are assessed pursuant to paragraph 3 of this Article as posing a serious humanitarian risk shall be accorded priority status for clearance, removal or destruction.

3. After the cessation of active hostilities and as soon as feasible, each High Contracting Party and party to an armed conflict shall take the following measures in affected territories under its control, to reduce the risks posed by explosive remnants of war:

- (a) survey and assess the threat posed by explosive remnants of war;
- (b) assess and prioritize needs and practicability in terms of marking and clearance, removal or destruction;
- (c) mark and clear, remove or destroy explosive remnants of war;
- (d) take steps to mobilize resources to carry out these activities.

4. In conducting the above activities High Contracting Parties and parties to an armed conflict shall take into account international standards, including the International Mine Action Standards.

5. High Contracting Parties shall co-operate, where appropriate, both among themselves and with other states, relevant regional and international organizations and non-governmental organizations on the provision of inter alia technical, financial, material and human resources assistance including, in appropriate circumstances, the undertaking of joint operations necessary to fulfil the provisions of this Article.

Article 4

Recording, retaining and transmission of information

1. High Contracting Parties and parties to an armed conflict shall to the maximum extent possible and as far as practicable record and retain information on the use of explosive ordnance or abandonment of explosive ordnance, to facilitate the rapid marking and clearance, removal or destruction of explosive remnants of war, risk education and the provision of relevant information to the party in control of the territory and to civilian populations in that territory.
2. High Contracting Parties and parties to an armed conflict which have used or abandoned explosive ordnance which may have become explosive remnants of war shall, without delay after the cessation of active hostilities and as far as practicable, subject to these parties' legitimate security interests, make available such information to the party or parties in control of the affected area, bilaterally or through a mutually agreed third party including inter alia the United Nations or, upon request, to other relevant organizations which the party providing the information is satisfied are or will be undertaking risk education and the marking and clearance, removal or destruction of explosive remnants of war in the affected area.
3. In recording, retaining and transmitting such information, the High Contracting Parties should have regard to Part 1 of the Technical Annex.

Article 5

Other precautions for the protection of the civilian population, individual civilians and civilian objects from the risks and effects of explosive remnants of war

1. High Contracting Parties and parties to an armed conflict shall take all feasible precautions in the territory under their control affected by explosive remnants of war to protect the civilian population, individual civilians and civilian objects from the risks and effects of explosive remnants of war. Feasible precautions are those precautions which are practicable or practicably possible, taking into account all circumstances ruling at the time, including humanitarian and military considerations. These precautions may include warnings, risk education to the civilian population, marking, fencing and monitoring of territory affected by explosive remnants of war, as set out in Part 2 of the Technical Annex.

Article 6

Provisions for the protection of humanitarian missions and organizations from the effects of explosive remnants of war

1. Each High Contracting Party and party to an armed conflict shall:
 - (a) Protect, as far as feasible, from the effects of explosive remnants of war, humanitarian missions and organizations that are or will be operating in the area under the control of the High Contracting Party or party to an armed conflict and with that party's consent.
 - (b) Upon request by such a humanitarian mission or organization, provide, as far as feasible, information on the location of all explosive remnants of war that it is aware of in territory where the requesting humanitarian mission or organization will operate or is operating.

2. The provisions of this Article are without prejudice to existing International Humanitarian Law or other international instruments as applicable or decisions by the Security Council of the United Nations which provide for a higher level of protection.

Article 7

Assistance with respect to existing explosive remnants of war

1. Each High Contracting Party has the right to seek and receive assistance, where appropriate, from other High Contracting Parties, from states non-party and relevant international organizations and institutions in dealing with the problems posed by existing explosive remnants of war.

2. Each High Contracting Party in a position to do so shall provide assistance in dealing with the problems posed by existing explosive remnants of war, as necessary and feasible. In so doing, High Contracting Parties shall also take into account the humanitarian objectives of this Protocol, as well as international standards including the International Mine Action Standards.

Article 8

Co-operation and assistance

1. Each High Contracting Party in a position to do so shall provide assistance for the marking and clearance, removal or destruction of explosive remnants of war, and for risk education to civilian populations and related activities inter alia through the United Nations system, other relevant international, regional or national organizations or institutions, the International Committee of the Red Cross, national Red Cross and Red Crescent societies and their International Federation, non-governmental organizations, or on a bilateral basis.

2. Each High Contracting Party in a position to do so shall provide assistance for the care and rehabilitation and social and economic reintegration of victims of explosive remnants of war. Such assistance may be provided inter alia through the United Nations system, relevant international, regional or national organizations or institutions, the International Committee of the Red Cross, national Red Cross and Red Crescent societies and their International Federation, non-governmental organizations, or on a bilateral basis.

3. Each High Contracting Party in a position to do so shall contribute to trust funds within the United Nations system, as well as other relevant trust funds, to facilitate the provision of assistance under this Protocol.

4. Each High Contracting Party shall have the right to participate in the fullest possible exchange of equipment, material and scientific and technological information other than weapons related technology, necessary for the implementation of this Protocol. High Contracting Parties undertake to facilitate such exchanges in accordance with national legislation and shall not impose undue restrictions on the provision of clearance equipment and related technological information for humanitarian purposes.

5. Each High Contracting Party undertakes to provide information to the relevant databases on mine action established within the United Nations system, especially information concerning various means and technologies of clearance of explosive remnants of war, lists of experts, expert agencies or national points of contact on clearance of explosive remnants of war and, on a voluntary basis, technical information on relevant types of explosive ordnance.

6. High Contracting Parties may submit requests for assistance substantiated by relevant information to the United Nations, to other appropriate bodies or to other states. These requests may be submitted to the Secretary-General of the United Nations, who shall transmit them to all High Contracting Parties and to relevant international organizations and non-governmental organizations.

7. In the case of requests to the United Nations, the Secretary-General of the United Nations, within the resources available to the Secretary-General of the United Nations, may take appropriate steps to assess the situation and in co-operation with the requesting High Contracting Party and other High Contracting Parties with responsibility as set out in Article 3 above, recommend the appropriate provision of assistance. The Secretary-General may also report to High Contracting Parties on any such assessment as well as on the type and scope of assistance required, including possible contributions from the trust funds established within the United Nations system.

Article 9

Generic preventive measures

1. Bearing in mind the different situations and capacities, each High Contracting Party is encouraged to take generic preventive measures aimed at minimizing the occurrence of explosive remnants of war, including, but not limited to, those referred to in part 3 of the Technical Annex.
2. Each High Contracting Party may, on a voluntary basis, exchange information related to efforts to promote and establish best practices in respect of paragraph 1 of this Article.

Article 10

Consultations of High Contracting Parties

1. The High Contracting Parties undertake to consult and co-operate with each other on all issues related to the operation of this Protocol. For this purpose, a Conference of High Contracting Parties shall be held as agreed to by a majority, but no less than eighteen High Contracting Parties.
2. The work of the conferences of High Contracting Parties shall include:
 - (a) review of the status and operation of this Protocol;
 - (b) consideration of matters pertaining to national implementation of this Protocol, including national reporting or updating on an annual basis.
 - (c) preparation for review conferences.
3. The costs of the Conference of High Contracting Parties shall be borne by the High Contracting Parties and States not parties participating in the Conference, in accordance with the United Nations scale of assessment adjusted appropriately.

Article 11

Compliance

1. Each High Contracting Party shall require that its armed forces and relevant agencies or departments issue appropriate instructions and operating procedures

and that its personnel receive training consistent with the relevant provisions of this Protocol.

2. The High Contracting Parties undertake to consult each other and to co-operate with each other bilaterally, through the Secretary-General of the United Nations or through other appropriate international procedures, to resolve any problems that may arise with regard to the interpretation and application of the provisions of this Protocol.

Technical Annex

This Technical Annex contains suggested best practice for achieving the objectives contained in Articles 4, 5 and 9 of this Protocol. This Technical Annex will be implemented by High Contracting Parties on a voluntary basis.

1. Recording, storage and release of information for Unexploded Ordnance (UXO) and Abandoned Explosive Ordnance (AXO)

(a) Recording of information: Regarding explosive ordnance which may have become UXO a State should endeavour to record the following information as accurately as possible:

- (i) the location of areas targeted using explosive ordnance;
- (ii) the approximate number of explosive ordnance used in the areas under (i);
- (iii) the type and nature of explosive ordnance used in areas under (i);
- (iv) the general location of known and probable UXO;

Where a State has been obliged to abandon explosive ordnance in the course of operations, it should endeavour to leave AXO in a safe and secure manner and record information on this ordnance as follows:

- (v) the location of AXO;
- (vi) the approximate amount of AXO at each specific site;
- (vii) the types of AXO at each specific site.

(b) Storage of information: Where a State has recorded information in accordance with paragraph (a), it should be stored in such a manner as to allow for its retrieval and subsequent release in accordance with paragraph (c).

(c) Release of information: Information recorded and stored by a State in accordance with paragraphs (a) and (b) should, taking into account the security interests and other obligations of the State providing the information, be released in accordance with the following provisions:

- (i) Content:

On UXO the released information should contain details on:

- (1) the general location of known and probable UXO;
- (2) the types and approximate number of explosive ordnance used in the targeted areas;

(3) the method of identifying the explosive ordnance including colour, size and shape and other relevant markings;

(4) the method for safe disposal of the explosive ordnance.

On AXO the released information should contain details on:

(5) the location of the AXO;

(6) the approximate number of AXO at each specific site;

(7) the types of AXO at each specific site;

(8) the method of identifying the AXO, including colour, size and shape;

(9) information on type and methods of packing for AXO;

(10) state of readiness;

(11) the location and nature of any booby traps known to be present in the area of AXO.

(ii) Recipient: The information should be released to the party or parties in control of the affected territory and to those persons or institutions that the releasing State is satisfied are, or will be, involved in UXO or AXO clearance in the affected area, in the education of the civilian population on the risks of UXO or AXO.

(iii) Mechanism: A State should, where feasible, make use of those mechanisms established internationally or locally for the release of information, such as through UNMAS, IMSMA, and other expert agencies, as considered appropriate by the releasing State.

(iv) Timing: The information should be released as soon as possible, taking into account such matters as any ongoing military and humanitarian operations in the affected areas, the availability and reliability of information and relevant security issues.

2. Warnings, risk education, marking, fencing and monitoring

Key terms

(a) Warnings are the punctual provision of cautionary information to the civilian population, intended to minimise risks caused by explosive remnants of war in affected territories.

(b) Risk education to the civilian population should consist of risk education programmes to facilitate information exchange between affected communities, government authorities and humanitarian organisations so that affected communities are informed about the threat from explosive remnants of war. Risk education programmes are usually a long term activity.

Best practice elements of warnings and risk education

(c) All programmes of warnings and risk education should, where possible, take into account prevailing national and international standards, including the International Mine Action Standards.

(d) Warnings and risk education should be provided to the affected civilian population which comprises civilians living in or around areas containing explosive remnants of war and civilians who transit such areas.

(e) Warnings should be given, as soon as possible, depending on the context and the information available. A risk education programme should replace a warnings programme as soon as possible. Warnings and risk education always should be provided to the affected communities at the earliest possible time.

(f) Parties to a conflict should employ third parties such as international organisations and non-governmental organisations when they do not have the resources and skills to deliver efficient risk education.

(g) Parties to a conflict should, if possible, provide additional resources for warnings and risk education. Such items might include: provision of logistical support, production of risk education materials, financial support and general cartographic information.

Marking, fencing, and monitoring of an explosive remnants of war affected area

(h) When possible, at any time during the course of a conflict and thereafter, where explosive remnants of war exist the parties to a conflict should, at the earliest possible time and to the maximum extent possible, ensure that areas containing explosive remnants of war are marked, fenced and monitored so as to ensure the effective exclusion of civilians, in accordance with the following provisions.

(i) Warning signs based on methods of marking recognised by the affected community should be utilised in the marking of suspected hazardous areas. Signs and other hazardous area boundary markers should as far as possible be visible, legible, durable and resistant to environmental effects and should clearly identify which side of the marked boundary is considered to be within the explosive remnants of war affected area and which side is considered to be safe.

(j) An appropriate structure should be put in place with responsibility for the monitoring and maintenance of permanent and temporary marking systems, integrated with national and local risk education programmes.

3. Generic preventive measures

States producing or procuring explosive ordnance should to the extent possible and as appropriate endeavour to ensure that the following measures are implemented and respected during the life-cycle of explosive ordnance.

(a) Munitions manufacturing management

(i) Production processes should be designed to achieve the greatest reliability of munitions.

(ii) Production processes should be subject to certified quality control measures.

(iii) During the production of explosive ordnance, certified quality assurance standards that are internationally recognised should be applied.

(iv) Acceptance testing should be conducted through live-fire testing over a range of conditions or through other validated procedures.

- (v) High reliability standards should be required in the course of explosive ordnance transactions and transfers.

(b) Munitions management

In order to ensure the best possible long-term reliability of explosive ordnance, States are encouraged to apply best practice norms and operating procedures with respect to its storage, transport, field storage, and handling in accordance with the following guidance.

- (i) Explosive ordnance, where necessary, should be stored in secure facilities or appropriate containers that protect the explosive ordnance and its components in a controlled atmosphere, if necessary.
- (ii) A State should transport explosive ordnance to and from production facilities, storage facilities and the field in a manner that minimises damage to the explosive ordnance.
- (iii) Appropriate containers and controlled environments, where necessary, should be used by a State when stockpiling and transporting explosive ordnance.
- (iv) The risk of explosions in stockpiles should be minimised by the use of appropriate stockpile arrangements.
- (v) States should apply appropriate explosive ordnance logging, tracking and testing procedures, which should include information on the date of manufacture of each number, lot or batch of explosive ordnance, and information on where the explosive ordnance has been, under what conditions it has been stored, and to what environmental factors it has been exposed.
- (vi) Periodically, stockpiled explosive ordnance should undergo, where appropriate, live-firing testing to ensure that munitions function as desired.
- (vii) Sub-assemblies of stockpiled explosive ordnance should, where appropriate, undergo laboratory testing to ensure that munitions function as desired.
- (viii) Where necessary, appropriate action, including adjustment to the expected shelf-life of ordnance, should be taken as a result of information acquired by logging, tracking and testing procedures, in order to maintain the reliability of stockpiled explosive ordnance.

(c) Training

The proper training of all personnel involved in the handling, transporting and use of explosive ordnance is an important factor in seeking to ensure its reliable operation as intended. States should therefore adopt and maintain suitable training programmes to ensure that personnel are properly trained with regard to the munitions with which they will be required to deal.

(d) Transfer

A State planning to transfer explosive ordnance to another State that did not previously possess that type of explosive ordnance should endeavour to ensure that the receiving State has the capability to store, maintain and use that explosive ordnance correctly.

(e) Future production

A State should examine ways and means of improving the reliability of explosive ordnance that it intends to produce or procure, with a view to achieving the highest possible reliability.

**PROTOKOL O EKSPLOZIVNIM OSTACIMA RATA UZ KONVENCIJU O ZABRANI
ILI OGRANIČAVANJU UPOTREBE IZVESNIH VRSTA KLASIČNOG ORUŽJA ZA
KOJA SE MOŽE SMATRATI DA IMAJU PREKOMERNE TRAUMATSKE EFEKTE
ILI DA DELUJU BEZ RAZLIKE U POGLEDU CILJEVA (PROTOKOL V)**

Visoke ugovorne strane,

Uviđajući ozbiljne humanitarne probleme nakon prestanka sukoba, izazvane eksplozivnim ostacima rata,

Svesne potrebe za sklapanjem protokola o opštim korektivnim merama koje je potrebno preduzeti nakon prestanka sukoba kako bi se rizici i posledice eksplozivnih ostataka rata sveli na najmanju meru,

I voljne da preduzmu opšte preventivne mere, kroz dobrovoljnu primenu najboljih praksi navedenih u Tehničkom prilogu u cilju unapređenja pouzdanosti municije, na taj način smanjujući pojavu eksplozivnih ostataka rata,

Sporazumele su se o sledećem:

**Član 1.
Opšte odredbe i oblast primene**

1. U skladu sa Poveljom Ujedinjenih nacija i pravilima međunarodnog prava o oružanim sukobima koja se na njih odnose, Visoke ugovorne strane su saglasne da će poštovati obaveze navedene u ovome protokolu, kako pojedinačno, tako i u saradnji sa ostalim Visokim ugovornim stranama, kako bi se rizici i posledice eksplozivnih ostataka rata u situacijama nakon prestanka sukoba sveli na najmanju meru.
2. Ovaj protokol se primenjuje na eksplozivne ostatke rata na kopnenoj teritoriji, uključujući unutrašnje vode Visokih ugovornih strana.
3. Ovaj Protokol se primenjuje na situacije koje proizilaze iz sukoba navedenih u članu 1. stav 1. do 6. Konvencije izmenjene i dopunjene 21. decembra 2001. godine.
4. Članovi 3, 4, 5. i 8. ovog protokola primenjuju se na eksplozivne ostatke rata koji nisu postojeći eksplozivni ostaci rata definisani u članu 2. stav 5. ovog protokola.

**Član 2.
Definicije**

U svrhu ovog protokola,

1. Eksplozivna sredstva znači klasična municija koja sadrži eksplozive, sa izuzetkom mina, mina iznenađenja i drugih naprava definisanih u Protokolu II uz ovu Konvenciju koji je izmenjen i dopunjen 3. maja 1996. godine.
2. Neeksplozivna sredstva znači eksplozivna sredstva koja su napunjena, povezana, naoružana ili na neki drugi način pripremljena za dejstvo i upotrebljena u oružanom sukobu. Mogla su biti ispaljena, ispuštena, lansirana ili bačena i trebalo je da eksplodiraju, ali nisu.
3. Napuštena eksplozivna sredstva znači eksplozivna sredstva koja nisu upotrebljena tokom oružanog sukoba, koja je ostavila ili odbacila strana u oružanom sukobu i koja nisu više pod kontrolom strane koja ih je ostavila ili odbacila. Napuštena eksplozivna sredstva mogu ali ne moraju biti napunjena, povezana, naoružana ili na neki drugi način pripremljena za dejstvo.

4. Eksplozivni ostaci rata znači neeksplodirana sredstva i napuštena eksplozivna sredstva.
5. Postojeći eksplozivni ostaci rata znači neeksplodirana sredstva i napuštena eksplozivna sredstva koja su postojala pre stupanja na snagu ovog protokola za Visoku ugovornu stranu na čijoj teritoriji se nalaze.

Član 3.

Raščišćavanje, uklanjanje ili uništavanje eksplozivnih ostataka rata

1. Svaka Visoka ugovorna strana i strana u oružanom sukobu ima obaveze navedene u ovom članu u pogledu svih eksplozivnih ostataka rata na teritoriji pod svojom kontrolom. U slučajevima kada korisnik eksplozivnih sredstava koja su postala eksplozivni ostaci rata ne vrši kontrolu nad teritorijom, korisnik će po prestanku aktivnih vojnih dejstava obezbediti, kada je to moguće, između ostalog pomoć u vidu tehničkih, finansijskih, materijalnih ili ljudskih resursa, bilateralno ili preko uzajamno dogovorene treće strane, uključujući, između ostalog, sistem Ujedinjenih nacija ili druge relevantne organizacije, kako bi se olakšalo obeležavanje i raščišćavanje, uklanjanje ili uništavanje takvih eksplozivnih ostataka rata.
2. Po prestanku aktivnih vojnih dejstava i čim to postane izvodljivo, svaka Visoka ugovorna strana i strana u oružanom sukobu obeležava i raščišćava, uklanja ili uništava eksplozivne ostatke rata na ugroženim teritorijama pod svojom kontrolom. Područja ugrožena eksplozivnim ostacima rata za koja se procenjuje, na osnovu stava 3. ovog člana, da predstavljaju ozbiljnu humanitarni rizik smatraju se prioriternim u pogledu raščišćavanja, uklanjanja ili uništavanja.
3. Po prestanku aktivnih vojnih dejstava i čim to postane izvodljivo, svaka Visoka ugovorna strana i strana u oružanom sukobu preduzima sledeće mere na ugroženim teritorijama pod svojom kontrolom u cilju smanjenja rizika od eksplozivnih ostataka rata:
 - (a) pregled i procena pretnje od eksplozivnih ostataka rata;
 - (b) procena i određivanje prioriteta na planu potreba i praktičnosti u smislu obeležavanja i raščišćavanja, uklanjanja ili uništavanja;
 - (v) obeležavanje i raščišćavanje, uklanjanje ili uništavanje eksplozivnih ostataka rata;
 - (g) preduzimanje koraka na planu angažovanja resursa za sprovođenje ovih aktivnosti.
4. Prilikom sprovođenja gore navedenih aktivnosti Visoke ugovorne strane i strane u oružanom sukobu imaju u vidu međunarodne standarde, uključujući Međunarodne standarde za uklanjanje mina.
5. Visoke ugovorne strane sarađuju, prema potrebi, kako međusobno tako i sa drugim državama, relevantnim regionalnim i međunarodnim organizacijama i nevladinim organizacijama u obezbeđivanju, između ostalog, pomoći u vidu tehničkih, finansijskih, materijalnih i ljudskih resursa uključujući, u odgovarajućim okolnostima, preduzimanje združenih operacija koje su potrebne za ispunjenje odredbi ovog člana.

Član 4.

Evidentiranje, čuvanje i prosleđivanje informacija

1. Visoke ugovorne strane i strane u oružanom sukobu u najvećoj mogućoj meri i koliko je praktično moguće evidentiraju i čuvaju informacije o upotrebi eksplozivnih

sredstava ili napuštanju eksplozivnih sredstava kako bi se olakšalo brzo obeležavanje i raščišćavanje, uklanjanje ili uništavanje eksplozivnih ostataka rata, edukacija o rizicima i obezbeđivanje relevantnih informacija strani koja kontroliše teritoriju i civilnom stanovništvu na toj teritoriji.

2. Visoke ugovorne strane i strane u oružanom sukobu koje su koristile ili napustile eksplozivna sredstva koja su možda postala eksplozivni ostaci rata bez odlaganja, po prestanku aktivnih vojnih dejstava i koliko je praktično moguće a imajući u vidu legitimne bezbednosne interese tih strana, stavljaju na raspolaganje te informacije strani ili stranama koje kontrolišu ugroženo područje, bilateralno ili preko uzajamno dogovorene treće strane uključujući između ostalog Ujedinjene nacije ili, na zahtev, drugim relevantnim organizacijama za koje je strana koja dostavlja informacije uverena da sprovode ili će sprovoditi edukaciju o rizicima i obeležavanje, raščišćavanje, uklanjanje ili uništavanje eksplozivnih ostataka rata u ugroženom području.

3. Prilikom evidentiranja, čuvanja i prosleđivanja takvih informacija, Visoke ugovorne strane treba da imaju u vidu Prvi deo Tehničkog priloga.

Član 5.

Druge mere predostrožnosti za zaštitu civilnog stanovništva, civila pojedinačno i civilnih objekata od rizika i posledica eksplozivnih ostataka rata

1. Visoke ugovorne strane i strane u oružanom sukobu preduzimaju sve izvodljive mere predostrožnosti na teritoriji pod svojom kontrolom koje su ugrožene eksplozivnim ostacima rata kako bi zaštitile civilno stanovništvo, civile pojedinačno i civilne objekte od rizika i posledica eksplozivnih ostataka rata. Izvodljive mere predostrožnosti su one mere predostrožnosti koje su izvodljive ili moguće u praksi, imajući u vidu sve okolnosti koje preovlađuju u tom trenutku, uključujući humanitarne i vojne aspekte. Ove mere predostrožnosti mogu obuhvatati upozorenja, edukaciju civilnog stanovništva o rizicima, obeležavanje, ograđivanje i nadzor teritorije koja je ugrožena eksplozivnim ostacima rata, kao što je navedeno u Drugom delu Tehničkog priloga.

Član 6.

Odredbe o zaštiti humanitarnih misija i organizacija od posledica eksplozivnih ostataka rata

1. Svaka Visoka ugovorna strana i strana u oružanom sukobu:

(a) štiti, koliko je to izvodljivo, od posledica eksplozivnih ostataka rata humanitarne misije i organizacije koje postupaju ili će postupati na području pod kontrolom Visoke ugovorne strane ili strane u oružanom sukobu i uz saglasnost te strane.

(b) na zahtev te humanitarne misije ili organizacije, obezbeđuje, koliko je to izvodljivo, informacije o lokaciji svih eksplozivnih ostataka rata za koje zna da postoje na teritoriji gde će postupati ili gde postupa ta humanitarna misija ili organizacija koja podnosi zahtev.

2. Odredbe ovog člana ne dovode u pitanje postojeće međunarodno humanitarno pravo ili drugih važećih međunarodnih instrumenata niti odluke Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija koje obezbeđuju viši nivo zaštite.

Član 7.

Pružanje pomoći u vezi sa postojećim eksplozivnim ostacima rata

1. Svaka Visoka ugovorna strana ima pravo da traži i dobije pomoć, prema potrebi, od drugih Visokih ugovornih strana. od država koje nisu ugovorne strane i relevantnih međunarodnih organizacija i institucija u rešavanju problema u vezi sa postojećim eksplozivnim ostacima rata.
2. Svaka Visoka ugovorna strana koja je u mogućnosti da to učini pruža pomoć u rešavanju problema u vezi sa postojećim eksplozivnim ostacima rata, prema potrebi i ako je izvodljivo. Tom prilikom Visoke ugovorne strane imaju u vidu i humanitarne ciljeve ovog protokola kao i međunarodne standarde uključujući Međunarodne standarde uklanjanja mina.

Član 8.

Saradnja i pomoć

1. Svaka Visoka ugovorna strana koja je u mogućnosti da to učini pruža pomoć za potrebe obeležavanja i raščišćavanja, uklanjanja ili uništavanja eksplozivnih ostataka rata i za edukaciju civilnog stanovništva o rizicima i srodne aktivnosti, između ostalog, preko sistema Ujedinjenih nacija, drugih relevantnih međunarodnih, regionalnih ili nacionalnih organizacija ili institucija, Međunarodnog komiteta Crvenog krsta, nacionalnih društava Crvenog krsta i Crvenog polumeseca i njihovih međunarodnih federacija, nevladinih organizacija ili na bilateralnoj osnovi.
2. Svaka Visoka ugovorna strana koja je u mogućnosti da to učini pruža pomoć za potrebe nege i rehabilitacije i društveno-ekonomske integracije žrtava eksplozivnih ostataka rata. Takva pomoć može se pružiti, između ostalog, preko sistema Ujedinjenih nacija, relevantnih međunarodnih, regionalnih ili nacionalnih organizacija ili institucija, Međunarodnog komiteta Crvenog krsta, nacionalnih društava Crvenog krsta i Crvenog polumeseca i njihovih međunarodnih federacija, nevladinih organizacija ili na bilateralnoj osnovi.
3. Svaka Visoka ugovorna strana koja je u mogućnosti da to učini daje doprinose povereničkim fondovima u sklopu sistema Ujedinjenih nacija, kao i drugim relevantnim povereničkim fondovima, kako bi se olakšalo pružanje pomoći na osnovu ovog protokola.
4. Svaka Visoka ugovorna strana ima pravo da u najvećoj mogućoj meri učestvuje u razmeni opreme, materijala i naučno-tehnoloških informacija koje ne spadaju u tehnologiju oružja, za potrebe sprovođenja ovog protokola. Visoke ugovorne strane se obavezuju da će olakšati takve razmene u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom i neće nametati nepotrebna ograničenja na obezbeđivanje opreme za raščišćavanje i pratećih tehnoloških informacija u humanitarne svrhe.
5. Svaka Visoka ugovorna strana se obavezuje da će pružiti informacije za relevantne baze podataka o uklanjanju mina, koje su uspostavljene u sistemu Ujedinjenih nacija, a naročito informacije o različitim sredstvima i tehnologijama raščišćavanja eksplozivnih ostataka rata, spiskove eksperata, ekspertskih agencija ili nacionalnih kontakt osoba po pitanju raščišćavanja eksplozivnih ostataka rata i, na dobrovoljnoj osnovi, tehničke informacije o relevantnim vrstama eksplozivnih sredstava.

6. Visoke ugovorne strane mogu dostavljati zahteve za pomoć potkrepljene relevantnim informacijama Ujedinjenim nacijama, drugim odgovarajućim organima ili drugim državama. Ovi zahtevi mogu se dostavljati generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija, koji će ih proslediti svim Visokim ugovornim stranama i relevantnim međunarodnim organizacijama i nevladinim organizacijama.

7. U slučaju slanja zahteva Ujedinjenim nacijama, generalni sekretar Ujedinjenih nacija, u okviru sredstava koja stoje na raspolaganju generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija, može preduzeti odgovarajuće mere radi procene situacije i u saradnji sa Visokom ugovornom stranom moliljom i drugim Visokim ugovornim stranama koje imaju obaveze navedene u članu 3, daje preporuku za odgovarajuće obezbeđivanje pomoći. Generalni sekretar može takođe izvestiti Visoke ugovorne strane o svakoj takvoj proceni kao i o vrsti i obimu tražene pomoći, uključujući moguće doprinose iz povereničkih fondova uspostavljenih u okviru sistema Ujedinjenih nacija.

Član 9. Opšte preventivne mere

1. Imajući u vidu različite situacije i kapacitete, svaka Visoka ugovorna strana se poziva da preduzme opšte preventivne mere u cilju smanjenja pojave eksplozivnih ostataka rata, uključujući ali ne ograničavajući se na mere iz Trećeg dela Tehničkog priloga.

2. Svaka Visoka ugovorna strana može, na dobrovoljnoj osnovi, razmenjivati informacije u vezi sa aktivnostima na planu promovisanja i uspostavljanja najboljih praksi u pogledu stava 1. ovog člana.

Član 10. Konsultacije Visokih ugovornih strana

1. Visoke ugovorne strane se obavezuju da će se konsultovati i međusobno sarađivati po svim pitanjima koja se odnose na funkcionisanje ovog protokola. U tu svrhu, Konferencija Visokih ugovornih strana se održava u skladu sa dogovorom većine, ali ne manje od osamnaest Visokih ugovornih strana.

2. Rad konferencije Visokih ugovornih strana obuhvata:

- (a) pregled statusa i funkcionisanja ovog protokola;
- (b) razmatranje pitanja u vezi sa nacionalnim sprovođenjem ovog protokola, uključujući nacionalne izveštaje ili ažuriranje na godišnjem nivou.
- (v) pripremu za pregledne konferencije.

3. Troškove Konferencije Visokih ugovornih strana snose Visoke ugovorne strane i države koje nisu strane ali učestvuju u radu Konferencije, u skladu sa skalom određivanja kvota Ujedinjenih nacija prilagođenom na odgovarajući način.

Član 11. Poštovanje odredbi

1. Svaka Visoka ugovorna strana zahteva da njene oružane snage i relevantne agencije ili odeljenja izdaju odgovarajuća uputstva i operativne procedure i da njeno osoblje prođe obuku u skladu sa odgovarajućim odredbama ovog protokola.
2. Visoke ugovorne strane se obavezuju da se međusobno konsultuju i sarađuju na bilateralnoj osnovi, preko generalnog sekretara Ujedinjenih nacija ili preko drugih odgovarajućih međunarodnih procedura, kako bi rešile probleme koji mogu nastati u vezi sa tumačenjem i primenom odredbi ovog protokola.

Tehnički prilog

Ovaj Tehnički prilog sadrži predloge najboljih praksi za ostvarivanje ciljeva sadržanih u članovima 4, 5. i 9. ovog protokola. Ovaj Tehnički prilog će sprovoditi Visoke ugovorne strane na dobrovoljnoj osnovi.

1. Evidentiranje, čuvanje i saopštavanje informacija o neeksplozivnim sredstvima (NS) i napuštenim eksplozivnim sredstvima (NES)

(a) Evidentiranje informacija: U vezi sa eksplozivnim sredstvima koja su možda postala NS, država treba da nastoji da evidentira sledeće informacije što je tačnije moguće:

- (i) lokaciju područja gađanih eksplozivnim sredstvima;
- (ii) približan broj eksplozivnih sredstava korišćenih u područjima navedenim pod (i);
- (iii) vrstu i prirodu eksplozivnih sredstava korišćenih u područjima pod (i);
- (iv) približnu lokaciju poznatih i verovatnih NS;

Kada je država bila dužna da napusti eksplozivna sredstva tokom operacija, trebalo bi da nastoji da ostavi NES na bezbedan i siguran način i evidentira informacije o tim sredstvima i to:

- (v) lokaciju NES;
- (vi) približnu količinu NES na svakom pojedinačnom lokalitetu;
- (vii) vrste NES na svakom lokalitetu.

(b) Čuvanje informacija: Kada država evidentira informacije u skladu sa stavom (a), te informacije je potrebno čuvati tako da se omogući njihovo nalaženje i potom saopštavanje u skladu sa stavom (v).

(v) Saopštavanje informacija: Informacije koje država evidentira i čuva u skladu sa stavovima (a) i (b) trebalo bi, imajući u vidu bezbednosne interese i druge obaveze države koja dostavlja informacije, saopštiti u skladu sa sledećim odredbama:

- (i) Sadržaj:

Kada je reč o NS, saopštene informacije bi trebalo da sadrže detalje o:

- (1) približnoj lokaciji poznatih i verovatnih NS;
- (2) vrstama i približnom broju eksplozivnih sredstava koja su korišćena u ciljanim područjima;

(3) načinu identifikacije eksplozivnih sredstava uključujući boju, veličinu i oblik i druga relevantna obeležja;

(4) načinu bezbednog odlaganja eksplozivnih sredstava.

Kada je reč o NES, saopštene informacije bi trebalo da sadrže detalje o:

(5) lokaciji NES;

(6) približnom broju NES na svakom pojedinačnom lokalitetu;

(7) vrstama NES na svakom pojedinačnom lokalitetu;

(8) načinu identifikacije NES, uključujući boju, veličinu i oblik;

(9) informacije o vrstama i načinima pakovanja NES;

(10) stanju pripravnosti;

(11) lokaciji i prirodi mina iznenađenja za koje se zna da ih ima na području NES.

(ii) Primalac: Informacije je potrebno saopštiti strani ili stranama koje kontrolišu ugroženu teritoriju i onim licima ili institucijama za koje je strana koja saopštava informacije uverena da učestvuju ili će učestvovati u raščišćavanju NS ili NES u ugroženom području i u edukaciji civilnog stanovništva o rizicima od NS ili NES.

(iii) Mehanizam: Država bi trebalo, gde je to izvodljivo, da koristi one međunarodno ili lokalno uspostavljene mehanizme saopštavanja informacija, na primer preko UNMAS, IMSMA i drugih ekspertskih agencija, koje država, koja saopštava informacije, smatra odgovarajućim.

(iv) Rokovi: Informacije bi trebalo saopštiti u što kraćem roku, imajući u vidu pitanja kao što su tekuće vojne i humanitarne operacije u ugroženim područjima, dostupnost i pouzdanost informacija i relevantna bezbednosna pitanja.

2. Upozorenja, edukacija o rizicima, obeležavanje, ograđivanje i nadzor

Ključni izrazi

(a) Upozorenja su pravovremeno pružanje informacija o merama predostrožnosti civilnom stanovništvu u cilju smanjenja rizika prouzrokovanog eksplozivnim ostacima rata na ugroženim teritorijama.

(b) Edukacija civilnog stanovništva o rizicima trebalo bi da se sastoji od programa edukacije o rizicima u cilju olakšane razmene informacija između ugroženih zajednica, državnih organa i humanitarnih organizacija tako da se ugrožene zajednice informišu o pretnjama koje potiču od eksplozivnih ostataka rata. Programi edukacije o rizicima obično predstavljaju dugoročnu aktivnost.

Elementi najboljih praksi kada je reč o upozorenjima i edukaciji o rizicima

(v) Svi programi upozoravanja i edukacije o rizicima trebalo bi da uzmu u obzir, gde je to moguće, preovlađujuće nacionalne i međunarodne standarde, uključujući Međunarodne standarde uklanjanja mina.

(g) Upozorenja i edukaciju o rizicima trebalo bi pružati ugroženom civilnom stanovništvu koje čine civili koji žive na području i u blizini područja koja sadrže eksplozivne ostatke rata i civili koji su u tranzitu preko tih područja.

(d) Upozorenja bi trebalo davati u što kraćem roku, u zavisnosti od konteksta i raspoloživih informacija. Program edukacije o rizicima trebalo bi da zameni program upozoravanja u što kraćem roku. Upozorenja i edukaciju o rizicima uvek bi trebalo obezbeđivati ugroženim zajednicama što je pre moguće.

(đ) Strane u sukobu bi trebalo da angažuju treće strane kao što su međunarodne organizacije i nevladine organizacije kada nemaju resurse i veštine za izvođenje efikasne edukacije o rizicima.

(e) Strane u sukobu bi trebalo, ako je moguće, da obezbede dodatne resurse za upozorenja i edukaciju o rizicima. Takve stavke bi mogle da obuhvate: obezbeđivanje logističke podrške, izradu materijala za edukaciju o rizicima, finansijsku podršku i opšte kartografske informacije.

Obeležavanje, ograđivanje i nadzor područja ugroženog eksplozivnim ostacima rata

(ž) Kada je to moguće, u bilo kom trenutku tokom sukoba i posle njega, kada postoje eksplozivni ostaci rata, strane u sukobu bi trebalo da se postaraju, što je pre moguće i u najvećoj mogućoj meri, da područja koja sadrže eksplozivne ostatke rata budu obeležena, ograđena i pod nadzorom tako da se civilima spreči pristup, u skladu sa sledećim odredbama.

(z) Prilikom obeležavanja sumnjivih opasnih područja trebalo bi koristiti znakove upozorenja koji se zasnivaju na metodama obeležavanja koje prepoznaje ugrožena zajednica. Znaci i druge granične oznake opasnog područja trebalo bi da su u što većoj meri vidljivi, čitljivi, izdržljivi i otporni na dejstva životne sredine i trebalo bi da jasno ukazuju na to za koju se stranu obeležene linije razgraničenja smatra je unutar područja ugroženog eksplozivnim ostacima rata a koja se strana smatra bezbednom.

(i) Potrebno je uspostaviti odgovarajuću strukturu koja je zadužena za nadzor i održavanje trajnih i privremenih sistema obeležavanja, a koja je integrisana sa nacionalnim i lokalnim programima edukacije o rizicima.

3.Opšte preventivne mere

Države koje proizvode ili nabavljaju eksplozivna sredstva trebalo bi da u najvećoj mogućoj meri i prema potrebi nastoje da obezbede da se sledeće mere sprovedu i poštuju tokom životnog ciklusa eksplozivnih sredstava.

(a) Upravljanje proizvodnjom municije

(i) Procese proizvodnje bi trebalo osmisliti tako da se ostvari najveća pouzdanost municije;

(ii) Na procese proizvodnje bi trebalo primenjivati sertifikovane mere kontrole kvaliteta;

(iii) Tokom proizvodnje eksplozivnih sredstava trebalo bi primenjivati međunarodno priznate sertifikovane standarde potvrde kvaliteta;

(iv) Prijemno ispitivanje bi trebalo da se vrši putem bojnog gađanja u različitim uslovima ili kroz druge proverene postupke;

(v) Tokom poslovnih transakcija i transfera eksplozivnih sredstava trebalo bi zahtevati standarde visoke pouzdanosti.

(b) Upravljanje municijom

Kako bi se obezbedila najbolja moguća dugoročna pouzdanost eksplozivnih sredstava, države se pozivaju da primene norme i operativne procedure najboljih praksi u pogledu njihovog skladištenja, transporta, skladištenja na terenu i rukovanja u skladu sa sledećim smernicama.

(i) Eksplozivna sredstva bi, prema potrebi, trebalo skladištiti u obezbeđenim objektima ili odgovarajućim kontejnerima koji štite eksplozivna sredstva i njihove komponente ako je neophodno u kontrolisanoj atmosferi;

(ii) Država bi trebalo da transportuje eksplozivna sredstva do i od proizvodnih pogona, skladišnih objekata i terena na način koji oštećenja eksplozivnih sredstava svodi na najmanju meru;

(iii) Prilikom skladištenja i transporta eksplozivnih sredstava država bi trebalo da koristi odgovarajuće kontejnere i kontrolisano okruženje, ako je potrebno;

(iv) Rizik od eksplozija u zalihama trebalo bi svesti na najmanju meru kroz primenu odgovarajućih sistema skladištenja;

(v) Države bi trebalo da primenjuju odgovarajuće procedure evidentiranja, praćenja i ispitivanja eksplozivnih sredstava, koje treba da obuhvate informacije o datumu proizvodnje svakog broja, partije ili serije eksplozivnih sredstava i informacije o tome gde su se eksplozivna sredstva nalazila, pod kojim uslovima su skladištena i kojim faktorima okoline su bila izložena;

(vi) Uskladištena eksplozivna sredstva bi povremeno trebalo da se, prema potrebi, podvrgnu ispitivanju putem bojnog gađanja kako bi se obezbedilo da municija funkcioniše na željeni način;

(vii) Podsklopovi uskladištenih eksplozivnih sredstava bi trebalo da se, prema potrebi, podvrgnu laboratorijskom ispitivanju kako bi se obezbedilo da municija funkcioniše na željeni način;

(viii) Ako je neophodno, trebalo bi preduzeti odgovarajuće radnje, uključujući prilagođavanje očekivanog roka trajanja sredstava, na osnovu informacija do kojih se došlo kroz postupke evidentiranja, praćenja i ispitivanja, kako bi se održala pouzdanost uskladištenih eksplozivnih sredstava.

(v) Obuka

Propisna obuka celokupnog osoblja uključenog u rukovanje, transport i upotrebu eksplozivnih sredstava važan je činilac u nastojanju da se obezbedi njihovo pouzdano funkcionisanje na predviđeni način. Države bi stoga trebalo da usvoje i održavaju odgovarajuće programe obuke kako bi se obezbedilo da osoblje bude propisno obučeno u pogledu municije sa kojom će od njih biti traženo da postupaju.

(g) Transfer

Država koja planira transfer eksplozivnih sredstava u drugu državu koja pre toga nije posedovala tu vrstu eksplozivnih sredstava treba da nastoji da obezbedi da ta država

primalac ima mogućnost za skladištenje, održavanje i upotrebu tih eksplozivnih sredstava na odgovarajući način.

(d) Buduća proizvodnja

Država bi trebalo da ispita načine i sredstva za unapređenje pouzdanosti eksplozivnih sredstava koja namerava da proizvede ili nabavi, u cilju ostvarivanja najviše moguće pouzdanosti.

Član 3.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije – Međunarodni ugovori”.